

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1925 чылда
УЛАСЫЗЛАТТИНГЕР
1964 ч.
ИЮНЬ
27
СУББОТА
№ 151 (3862).
Өртөө 2 көп.

Кууселденин хыналдазы

Советтерини органиастыг ажилдарында эң чуулга чүүлдерини бирээни болза, кууселденин хыналдазы болуп ужурул деп партия өөредип турар. Ол чокка ажылда четпестерин ижердин, ону чайлады талазы-биле кемчелер өй-шаанда алдынас. Ычангаш В. И. Ленин «төп эрге-чагырганын болгаш чер-черде албан черлеринин доктаалдарының боттук кууселденин херек кырында хыналдазы бирги черде тургустунган турарын» Советтерден ичеп турган. Шинтирлерин кууселденин хынаары — бо дээрже чүнү-даа мурнунда кууселденчилерге дузаалары чогуур үеинде органиастыг ажылды чорударын олардан негээр болуп. Ындыг болза-даа шинтирлерин өй-шаанда эки үр-түңсөөдү куусетти-нери ону тургусканын шынарын-дан, тодаргайлаарга, ында айттынган чүүлдерин боттандыртканын боттук аргаларының барында, үе хуусаанын шын болж доктаатканында, кууселденчилерге өй-шаанда боттук дузааны чедирип, органиастыг ажылды кылганында болж кууселденин хыналдазының система-зын боттандырып шын тургусканын-дан хамаарыт.

Ындыг болганда боттандырып, шын шинтирлерин ажиллап кылып алары ында айттынган чүүлдер допчу, тодаргай боттандыртканын аргалык болуп — ол дээрже оон кууселденин-ге баштайгы башкыны кылганы ол болуп турар. Бо негелдерин херекке алаачан бээр болза, салдыган со-рулга чедип алдынас, шинтир саа-зын кырынга артып каар чорук оон тыптар.

Бистян чер-чер Советтеривистин, оон куусекчи комитеттеринин хей нуруузу шинтирлерин негелденин деңгээлинге дүшүрт тургузуу, кууселденин органиастап, кууселденин хыналдазын боттандырып турар.

Оон-биле кады, үстүкү органнар-ның болж боттарынын хүлээп ал-ган доктаал, шинтирлеринин кууселденин хыналдазын боттанды-рып турарында дыка улук четпестер бар болуп турар. Ааа чикке кыл-дар Чөөн-Хемчик биле Танды рай-кууселденин кууселденин хыналдазын айнаар боттандырып турарын ап көрөли. Чөөн-Хемчик рай-

куускомга Министрлер Чөвүлелин-ден барган доктаал, айтышкынар бар-рык шунтузу куускомунун даргазы ийикпе, азы ораалчызы номчааш, чогуур резолюцияны салгаш чорударга, куускомунун секретары азы нийти кидис эргелекчизи ону аа-гаш, резолюцияны куусетпей, ааа-ла папкалап каапкан таварыглардан алаан хей болган. Оон туржук, Ми-нистрлер Чөвүлели 1963 чылдың ок-тябрынын 14-те хураынга Чөөн-Хемчик районда мал-согар ажил-дай чоруп турар дугайында доктаал хүлээп алган. Ол доктаала айт-кан четпестерин чайлады талазы-биле кемчелерин ажиллап кылган шинтирлерин хүлээп алып турган. Ын-чалза-даа ол доктаалды райкууском-да номчаан кижилер шук, доктаал папкада көтөртүнгөн болган. Ындыг аныгдык номчуттунмай барган док-таалдар ында хей.

Райкууском бодунун болгаш рай-он Советинин сессиязынын шин-тирлеринин кууселденин хынал-турары база дыка сула. 1963 чылда район Советинин VIII сессиязынын шинтирлерин кууселденин хынал-дазын райкуускомга чутгаажык деп, I болж II кварталда ажил пла-нынга кирип алгаш, чангыс оозун беэни кууселдеп шыдааган. Чөөн-Хем-чик райкуускомга кууселденин хыналдазын мындж коомка болган ужу-рунда, ол районун чамчык көзө Советтеринин куускомнарында бо ажыл база куду деңгээлде болуп тур-ар.

Танды райкуускомга бо ажил Чөөн-Хемчиктинден-даа дора бай-далда туруп турган. Чижээ, мурну-да ол куускомунун даргазы турган эш Давыдов Министрлер Чөвүле-лин дыка чутгаа чамчык доктаал-дын кууском кижигинеринге беэни таныштырбайн, «херекке шыгжаар-деп резолюцияны, шыгжадып каан турганын изерээн.

Үстүкү черин болж бодунун хүлээп алган доктаал, шинтирле-рин кууселденин хынаар бо чутгаа ажилдын мындыг сула байдалы өк-ке-лаа чамчык районнар болж бээр. Советтеринин куускомнарында бар. Бо чорук-биле моон сонгаар э-тежир аргажок.

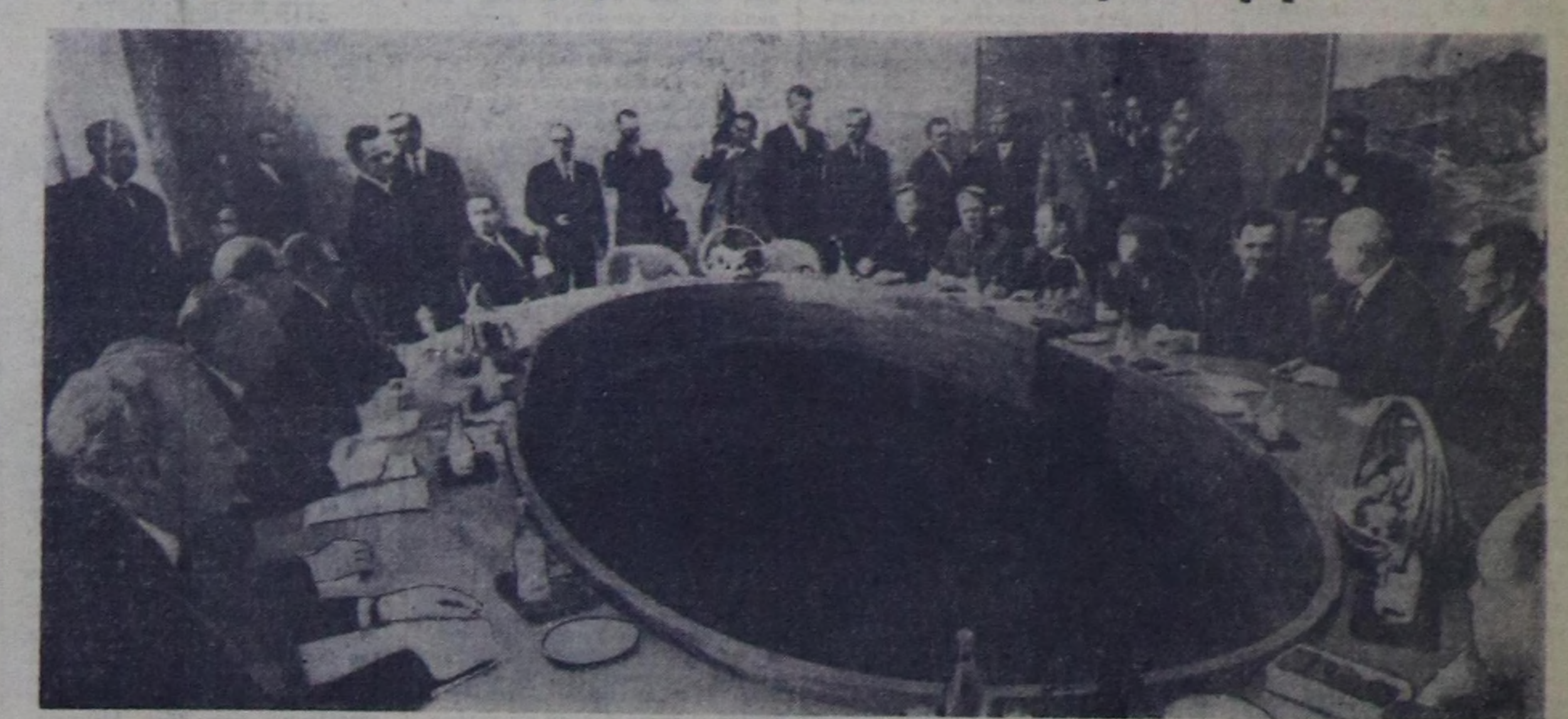
Бо четпестерин тыптып көөп ту-рарынын бир кол чылдатыны чам-дык райкуускомнар даргалары бол-гаш оларын ораалчылары бо чу-гула ажилды ийги чергенин ажи-лы кылдыр чик көрүп, ону секре-тарже, нийти кидистер эргелек-чилеринче буруну-биле чутуу каап, боттары ааа шукт киришпей турар-ында болж кууском аппаратынын ажилдакчыларынан, кидистер эр-гелекчилеринден негелде коомка бо-луп турары-биле Советтеринин док-таамал комиссияларын, депутаттар-нын шинтирлер кууселденин хынаар талазы-биле ажилга калбаа-биле кириштирбейн турарында.

Кууселде хыналдазын ажилын-да чер-черге тускай кижилерин чо-рулуп хыналдалар кылары-биле ка-ды чер-черин Советтеринин ажи-лынга дузаалары база чутгаа. Ын-чалза-даа бо дээрже чер-чер Совет-теринин ажилын төп черден көзө кылып берип турар дээни ол эвес деп чүе билдинир.

Кууселденин хыналдазын бот-тандырырга районнар болж көд-дө суур Советтеринге дөштүг бол-гаш улук күш болза, доктаамал ко-миссияларын, депутаттарын ол ажилга калбаа-биле кириштирери болуп турар. Чамчык Советтерин үлгери-биле алырга, кууселде хы-налдазын боттандырып талазы-биле тускай хей-ниин комиссиязын совет активтен кууском чанынга тургу-зуп турар болж ол дыка эки түн-недиз берип турар. Ону бистян рес-публиканын район Советтеринин куускомнары калбаа-биле ажиллап боттук.

Совет органнарын мурнуна сал-дыган харымсалгалык болж улук сорулгаларын чедикшиинин күт-пестерин хүлээп алдыган док-таал, шинтирлер бургуу чер бол-гонга, чогуур хуусааларында бот-тандырылган турарында дөрт ха-мааржыр. Ычангаш районнар болж кааза суур Советтеринин куус-комнары бодунун хей бурунун ажил-чорудалганын чутгаа көзө бол-гаш үстүкү черлеринин кааза бодунун хүлээп алган доктаал, шинтир бу-руу, он пункт бургуу куусеттинген турар кылдыр кууселденин хынал-дазын ычнаар органиастаар ужурул-

ТАЙБЫН КОЖА-ХЕЛБЭЭ ДОГУННААШКЫН — КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛГАНЫН ҮНДЕЗИНИ

Июнь 23-те Стокгольмга СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинниң Даргазы Н. С. Хрущев биле Швециянын Премьер-министри Т. Эрландерин ара-зында чутгаажышкынар эгелээн. ЧУРУНГА: чутгаажышкынар үезинде.

Н. С. Хрущевтун Окселесундта чоруп турары

ОКСЕЛЕСУНД. (СЭТА-нын тускай корреспонденти). Июнь 25-те СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинниң Даргазы Н. С. Хрущев болж ону үлөп чоруп кижилер Окселесунд хоорайга челе берген. Швециянын амгы заводтарынын бирээни — ме-таллургия комбинаты ол хоорайда ту-рар. Ук комбинат «Гренсберг» дээр компанияга хамааржыр турар. Ол компания Совет Эвилели-биле салгы харылааларын тулуп, ылаң-гыя улук диаметр хемчээлдиг хоор-азаларын берип турар. Окселесунда Н. С. Хрущев-биле кады Швециянын премьер-министри Т. Эрландер, өс-тиги министри Х. Клинг болж өскө-даа албан кижилери чедип кел-ген.

Совет чазактын баштынын «Грен-сберг» компаниянын баштаар че-риниң даргазы Б. Хаммаршельд, чин-ге директор Е. Вальенстрем, хоор-айнын улутпур хөрөгиттеринин, губерния болж хоорай эрге-чагырга-ларынин удурткуч төлөөлекчилери утуп алган.

Бөгүн хоорай байырлап шынчя кырган. Чыскаалган машиналарын келир оруун совет болж швед ту-рар-биле шимээ. Окселесундта чурттакчылар Совет чазактын баш-тынын уткууру-биле куумчуларже үнүп келген турган.

Н. С. Хрущев болж ону үлөп чо-руу кижилер заводтун бажыныч чанынга машина-биле чедип келген. Совет аалчыларга ийги байыры чедирбешан, заводтун чингине ди-ректор Е. Вальенстремин чутгаа-лааны болза, боттарынын комбин-атын Н. С. Хрущевтун көрү «Окселесунд» металлургия комбинатынын ажилчынарынга болж албан.

„Хагбюберг“ деп көдөз ажил-агый имениезинге Н. С. Хрущевтун чорааны

СТОКГОЛЬМ. (СЭТА-нын тускай корреспонденти). Окселесундта чораанын соонда, Н. С. Хрущев болж ону үлөп чоруп кижилер машиналарга олтурпашан. Ортаагы Швецияда, Седерманланд мөжуну мурну-чөөн ажилдагы херээн талазы-биле Курене комитетинин даргазы Ю. Е. Монсареути, чогаалчылар-ларын болж чазактын чорудалганын Бүгү-эвилел нийтилеринин Төп чөвүлелинниң даргазы В. А. Ива-новтун болж эртем-техниктиг нийти-лелдеринин Бүгү-эвилел чөвүлелинниң даргазы В. Г. Силуанов илеткелдеринин талазы-биле эртенги хуралга Оренбург областын «Рубежанский» совхоз-унун транзитори Н. Г. Телятов, Украин ССР-ниң Эртермен акаде-миязынын президенти Б. Е. Платон, СССР-ниң эртем-шмин-лел ажилдарын айкап таарышты-рар талазы-биле Курене комите-тинин даргазынын бирги ораал-чызы В. Н. Третьяков болж оон-даа өскелер санал.

ВЦСПС-тин пленуму ажилын үргүлчүлөп турар.

хаакчыларынга өөрүнчүг болуп ту-рар. Бо комбинат сөөлү чылдарын дүргүзүндө Совет Эвилели биле Шве-циянын аразында салгы харылаа-ларынга чутгаа рольду ойноп турар.

Силерини аян-чоруктар муула меңээ күзүлүгү улук ханышкыны-нын үндүзүн болуп турар-дур, чүге дээрже, мен сөөлү чылдарын дүргү-зүзүндө Совет Эвилелинге каш уаа чоруп турган мен, ычнаарда мен он-за чыны-биле хүлээп ап турган болгай — деп, Е. Вальенстрем чу-галаан. Бис совет улутпур бугуру-гелер-биле, а ол ышкаш хей-ниин аммырал-биле чогулдуларды кыл-дыр таныхар аргалык болж бис. Силерини шахталарында болж за-водтарында-биле, силерини өөрөөл-дөргө болж эртем-шминчел инсти-туттарында-биле бистин танышкан чорувус Совет Эвилелинин техник-тиг болж социал чедикшиинерин бистин хүндүлөп көөрүвүстү улам хыналдаткан.

«Окселесунд» комбинатта бактаап турар «Гренсберг» компания биле совет лаштык салгы органиаста-ларын аразында туруп турар са-лгы харылааларынин хөгжүлүзүн-ге күзүлүгү улук-биле ханып турарын илгериледеп, Е. Вальенстрем болза, совет чагыларын аң дээр кууседирин комбинат моон сонгаар-даа ораалжыр дээрин меңгелээн.

Бот-бодунун аразында салгы харылааларын шапкын чорудар чорук чутга ыла кирип турар чурттар-нын чаагай байдалын белилп турар эвес, харын баа улустар аразында бот-бодун бичир чорукка улук кире-чегези-биле дузаалып турар дээрини шунтузуу бугуруу бис. Совет Эвилели биле Швециянын аразында

Окселесунд хоорайдан Совет ча-зактын баштынычыны челе берген «Хагбюберг» ажил-агыйга Ни-кита Сергеевичин, оон каадын, премьер-министр Таге Эрландерин болж оларын үлөп чоруп кижилер ажил-агыйнын ээзи Бенгт Вейер утуп алган. Ол Н. С. Хру-щевтун бодунун ажил-агый-биле таныштырган — ажилгалдыг че-лерин, машина парын, инектер кодазын көргүсөн. Ажылдап турар пружиналыг илери, алаазын кожуп каан тракторун, селлааны, трейлерин Никита Сергеевич кичээлгей-биле со-нуурган көргөн. Машиналарын тех-никтиг, химиктиг чедикшииниң гелерин составын, ол ажил-агыйга хергеп турар мал меңерин, ап ту-рар дүжүттү ол тодаргай сонурган көргөн.

Туннелинде Никита Сергеевич швед фирма «Бундлер-мунгелдин» сөөртүлгө-чүдүрүлгө машиналарын чамчык хейилерин көргөн. Ол фир-манын үндүрүп турары, ышты бою чүдүрер машинаны ол сонурган.

Ажылгалдыг черлерин болж ма-шина парын көргөниин соонда, Н. С. Хрущев болж ону үлөп чо-руу кижилер Б. Вейерин бажы-нычче чорупкан. Бажынын ээзи бодунун өг-бүленин кижигинерин аалчылар-биле таныштырган. Совет чазактын баштыны чыны-биле өө-рүп четтирген болж ааа база оон өг-бүленин кижигинеринге че-дикшиинерин болж аас-кежип күзөдөн.

Ажылгалдыг көргөниге дыка таарымды деп, Н. С. Хрущев ча-лын чоруп турган чутгаалаан болж көдөз ажил-агый бугурулузунин бе-дик деңгээлин меңгелээн.

Н. С. Хрущев, Т. Эрландер болж өскө-даа совет база швед аалчылар «Хагбюберг» ажил-агыйдан Харп-сундче—швед премьер-министриниң хоорай чанында турар черинге чо-рулган.

Июнь 23-те Стокгольмга СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинниң Даргазы Н. С. Хрущев биле Швециянын Премьер-министри Т. Эрландерин ара-зында чутгаажышкынар эгелээн.

Металлургия заводун—шуткулга цехтин, демир бугуру талазы-биле цехтин көөрүп эгелээн.

«Окселесунд» металлургия комби-наты Швециянын ааа бир эң сайма-рангай улутпур бугурулузун болуп турары-биле сорулгы. Комбинаттын кол цехтери чылда 300 муң тонна чедир демир прокатты, 430 муң тон-на чедир шойну, 300 муң тонна ажыг кааны бугуруп турар.

Никита Сергеевич бугурулузунин ажиллап турар рудаларында демир-ниң шынарынин дугайын, рудалын курулуштарынын дугайын Е. Валь-енстремден айткан. Рудаларда де-мир 62—64 хуу хире болуп турар, а рудалын курулуштары бети-ле дээр-ге 100 чылда четир деп Вальен-стрем харылаан. Моон-биле холбаш-тыр Н. С. Хрущев силерин чурпу-нарда рудалар муң-муң чылдарда четир дээрин меңгелээн болж совет металлургиянын аажок улук че-дикшиинерин дугайын допчузуу-биле чутгаалаан.

Цехтерге ажилчылар Совет ча-зактын баштынынга чыгып байыры чедирп турган. Олар холдарын на-зын чутгаалаан.

Бөгүн Окселесундта заводка эки техниканы көрдүм дээрин Никита Сергеевич чутгаалаан. Швецияда кө-дөз ажил-агыйнын бедек деңгээлин ол меңгелээн. Ынчалза-даа Совет Эвилелинин көдөз ажил-агыйн бодунун органиастыг структуразы-нын талазы-биле совет аалчылар-нын Данияга болж Швецияга көр-гөн чүүлдеринден дыка бедек, ол улук болж он хей-биле механиз-мизацияланган дээрин Н. С. Хру-щев меңгелээн.

Скандинав чурттарда дүжүт Со-вет Эвилелиндегиинден ам-даа ку-ду болуп турар-дур деп, Никита Сергеевич оон ыңай меңгелээн. Ынчалза-даа оон чылдагынын даап тыварынга улук мерген угаанын чорук негеттинмес. Бис четир сан-

ныг чедикшииниң хөгжүлүзүн-ге бугу-үзүлгө болж бистиниң чоруткучу хире канжы-даа чүе чок—туо деп, Н. С. Хрущев туннелинде чутга-лаан. Швецияга аян-чорукчу-чүе-лим дыка-ла ханып турар дээрин Совет чазактын баштыны чутга-лаан.

Ындыг хейир-биле эртен парла-га конференцияны дооуланган. Ни-кита Сергеевич Хрущев журналистер-биле байырлашкан чорурга, оларга чедикшиинерин күзөдөн. Никита Сергеевичини журналистер адыш чазакшыны-биле үдөөн.

Ол хунуң кеңээзинде Швеция-нын премьер-министри Т. Эрландер СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинниң Даргазы Н. С. Хрущевка алдар бол-дурган албан бугуруу эвес шайла-ганы тургускан. Шайлаганын үе-зинде найыраачы байдалга өрткөн бөсөз болган.

В. ХАТУНЦЕВ, Д. ЕРШОВ, И. МОКРЕЦОВ.

„Юнсон“ концернин баштынын Н. С. Хрущевтун хүлээп алганы

СТОКГОЛЬМ. (СЭТА). Хага орду-да бодунун резиденциязын Н. С. Хру-щев «Юнсон» дээр сорулгы швед концернини баштынын, даг инженер А. Юнсонну хүлээп алган.

йыралчы бугу-биле чайнып, азыш час-кап турган. Н. С. Хрущев каш уаа доктаан, бодун долгалдыр өтүрүп ал-ган ажилчынарынин хоолун туду-п чоруп турган.

Прокат цехин көрүп дооскан соон-да, Н. С. Хрущев заводка чороан ду-гайында бодунын чутгаалаан, бугу-рулузун-даа база ол ышкаш оон бугу-рулуп турар прокуляны-даа бе-дин-биле үдөөлөн.

— Эки хүлээп алышкын дөштү, бодунарын бугурулузунин көртүс-көткөндөр дөштү чедикшиинерин чедикшиинерин күзөп тур мен!— деп, Н. С. Хрущев чутгаалаан.

Корүлде соонда «Гренсберг» концернин дирекциязы СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинниң Даргазы Н. С. Хрущевка алдар болдурган эр-теги шайлаганы тургускан.

Эртеги шайалга үезинде «Грен-сберг» концернини баштаар че-риниң даргазы Б. Хаммаршельд биле СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинниң Даргазы Н. С. Хрущев найыраачы бугу-биле лашкалар көдүргөн.

Эртеги шайалга чыгып, найы-раачы байдалга өрткөн.

В. ХАТУНЦЕВ, Д. ЕРШОВ, И. МОКРЕЦОВ.

Н. С. Хрущев Харпсундта

ХАРПСУНД. (СЭТА-нын тускай корреспонденти). Чыскаалган ма-шиналар премьер-министр Т. Эр-ландериниң хоорай шайтанында ре-зиденцияныга чедип келген. Бажы-нын чогуулаа шөлө Н. С. Хрущевтун болж Т. Эрландерин швед болж датштыкы корреспонденттер догдан-дыр турупкан. Айтырмаларын хар-мылап бээрин болж Швецияга көр-гөн чүүлдерин дугайында бо-даларын чутгаалаан Совет чазак-тын баштынында олар дилеп ту-ганаар.

Бөгүн Окселесундта заводка эки техниканы көрдүм дээрин Никита Сергеевич чутгаалаан. Швецияда кө-дөз ажил-агыйнын бедек деңгээлин ол меңгелээн. Ынчалза-даа Совет Эвилелинин көдөз ажил-агыйн бодунун органиастыг структуразы-нын талазы-биле совет аалчылар-нын Данияга болж Швецияга көр-гөн чүүлдеринден дыка бедек, ол улук болж он хей-биле механиз-мизацияланган дээрин Н. С. Хру-щев меңгелээн.

Скандинав чурттарда дүжүт Со-вет Эвилелиндегиинден ам-даа ку-ду болуп турар-дур деп, Никита Сергеевич оон ыңай меңгелээн. Ынчалза-даа оон чылдагынын даап тыварынга улук мерген угаанын чорук негеттинмес. Бис четир сан-

ныг чедикшииниң хөгжүлүзүн-ге бугу-үзүлгө болж бистиниң чоруткучу хире канжы-даа чүе чок—туо деп, Н. С. Хрущев туннелинде чутга-лаан. Швецияга аян-чорукчу-чүе-лим дыка-ла ханып турар дээрин Совет чазактын баштыны чутга-лаан.

Ындыг хейир-биле эртен парла-га конференцияны дооуланган. Ни-кита Сергеевич Хрущев журналистер-биле байырлашкан чорурга, оларга чедикшиинерин күзөдөн. Никита Сергеевичини журналистер адыш чазакшыны-биле үдөөн.

Ол хунуң кеңээзинде Швеция-нын премьер-министри Т. Эрландер СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинниң Даргазы Н. С. Хрущевка алдар бол-дурган албан бугуруу эвес шайла-ганы тургускан. Шайлаганын үе-зинде найыраачы байдалга өрткөн бөсөз болган.

В. ХАТУНЦЕВ, Д. ЕРШОВ, И. МОКРЕЦОВ.

„Юнсон“ концернин баштынын Н. С. Хрущевтун хүлээп алганы

СТОКГОЛЬМ. (СЭТА). Хага орду-да бодунун резиденциязын Н. С. Хру-щев «Юнсон» дээр сорулгы швед концернини баштынын, даг инженер А. Юнсонну хүлээп алган.

Тес-хемчилерин рапорт

Тес-Хем районунун көдөз ажил-агыйнын ажил-ишчилери СЭКП ТК-нын декабрь болж февраль Пленумнарынин төөгүлү шин-тирлерин боттандырышкан, курунеге дүк са-дарынын чартык чыл планын хуусаа бетинде, бо чылдын июнь 25-те 100,7 хуу кылдыр ажы-р куусеткенин Тес-Хем партком болж Тес-Хем район Советинин куускому рапорттаан. Ол рай-онунун ажил-агыйларында курунеге дүк ду-

жаарынга «Чодураа», «Чаа орук», «Комму-низмче орук», Ленин аттыг колхозтар онза шыгарааннар.

Районун колхозчу ажил-ишчилери болж «Тес-Хем» совхозтун ажилчынары курунеге эът садарын чартык чыл планын июнь 28-те, сүт садарын июль 1-де кууседирин хүлээ-мишкан, чартык чылда пландан ажыр 50 тон-на дүктү, 18 тонна эътти садарын шинтир-лээннер.

ВЦСПС-тин пленуму

МОСКВА, июнь 24. (СЭТА). ВЦСПС-тин IV Пленуму бодунун ажилын Эвилелдер Бажынычын колдоналыг залынга эгелээн. Ону ВЦСПС-тин даргазы В. В. Гришин ажиткан.

Пленумга дараазында айтырыг-ларын чутгаалажыр: «Чогаалыг-ларын, чазактын саналдарын болж эртем-техниктиг нийти-лелдерин сүмелеринин байдалы болж оларны бугурулузун нег-тердин улам ыңай кижилер тал-лазы-биле хемчелерин дугайы», «Чокунун амьдырал-хандырыл-ганын улам ыңай кижилерин дугайында» СЭКП ТК-нын болж СССР-ниң Министрлер Чөвү-лелинниң 1962 чылдың август 10-дагы доктаалынын кууселденин дугайы».

Пленумунун ажилынга кижир-би-биле ВЦСПС-тин составына кири-бип турар профивилдер Чөвү-лелдеринин болж Төп Коми-теттеринин даргаларын, профивилдеринин ТК-ларын секре-тарларын, чамдык республика-лар, крайлар болж област комитеттеринин даргаларын, чазак-тыкчыларны болж чогаалчылар-ны, бугурулузунин бажы коммунал ажил-агый черлеринин мурнаачыларын, министерство-ларын, куруне комитеттеринин, план болж эртем албан черле-ринин удурткучуларын, улус ажил-агый чөвүлелдеринин удур-тур ажилдакчыларын, чогаалчы-чыларны база чазактыкчыларны болж эртем-техниктиг нийти-лелдерин Бүгү-эвилел нийти-лелдин республикалар болж област чөвүлелдеринин даргалары-н, амьдырал-хандырылг ала-бан черлеринин крайлар болж област эргелелдеринин удур-ткучуларын, бугурулузунин ди-ректорларын, фабрик-завод комитеттеринин даргаларын, бугуру-луз эргелелдеринин профивил ко-

митеттеринин даргаларын, төп солуннарын болж журналдар-нын редакторларын, ВЦСПС-тин аппаратынын харымсалгалыг ажилдакчыларын чалаан.

ВЦСПС-тин пленумунун ажи-лында СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинниң Даргазынын ораал-чызы, СССР-ниң Муропланынын даргазы П. Ф. Ломанов кирип турар.

Пленум чутгаалажыр айтырыг-ларны бадылаш, бирги айтырыг-ны чутгаалап көөрүкчү кирген.

Бо айтырыгнын талазы-биле илеткелди СССР-ниң чогаалыга болж ажилыга херээн талазы-биле Курене комитетинин даргазы Ю. Е. Монсареути, чогаалчылар-ларын болж чазактын чорудалганын Бүгү-эвилел нийтилеринин Төп чөвүлелинниң даргазы В. А. Ива-новтун болж эртем-техниктиг нийти-лелдеринин Бүгү-эвилел чөвүлелинниң даргазы В. Г. Силуанов илеткел кылган.

Илеткелдерин талазы-биле профивилдеринин Украина рес-публика чөвүлелинниң даргазы В. Н. Клименко, чазактыкчылар-ны Москва хоорай чөвүлелинниң даргазы, «Знамя труда» заводтун токары Б. Ф. Данилов, эртем-техниктиг нийтилеринин Ле-нинград хоорай чөвүлелинниң дар-газы С. П. Митрофанов, тулук болж улутпур материалдарын ажилчынарынин профивиле-лини ТК-зынын даргазы А. П. Ушаков, СССР-ниң Муропланынын даргазынын ораалчызы С. А. Степанов, Таганрогтун комбай

ХОВУ-АКСЫНЫҢ КИЖИЛЕРИ ЧУГААЛАП ТУР

Совет Тыванын 20 чыл оюнга
төлөптүг ужуражыр дээш

«Тыва кобальт» комбинат 1965 чылдын төңүзүндө ажылап кирген бүдүрүлгө турар ужурайт. Оон бүдүрүп үндүрөт продукциязын чурт ханал турар.

Бо 1964 чылдын ажыгалга киирер объектилеринин планын чедип чыгарып, күүсүдери хамыстык мурунга организацыи, политик-массалыг ажыктарын хай чүс саным туудугуларын, монтажирлерини ортузунга партия, профсоюз болгаш комсомол организацыялары кайы-хире билдинер организацыялар тургузарын хамаржыр.

Ам үедө туудугуларын коллективни келир чылга өк белекел кылдыр бо чылда ажыгалга киирер объектилерин хуусаазында күүсүдө даш шүдүргү ажылап турар. Ам 100 олуттуг етолованын, кайызында 16 квартиралыг 2 чуртталга бажынын, 50 тоннаын соолуга черин ажыгалга дужааган. Эмнеленин инфекция болгаш ажал-агый корпустары ажыгалга дужаарына белекел, шепен көргөн, комбинаттын ергеленин бажынын болгаш администрация-хандырылга комбинаттын бажынын доозар талазы-биле ажыктарын чорудуп турар.

Партком, туудугуларын участоктарында партия эге организацыялары кижилер-биле, туудугуларын коллективтери-биле ажылап кижилер даш хамчегерини ап турар. Туудугулар бригадаларын ажылыннын түннел-лин ай санымда үндүрүп, коллективтерге чугаалажып, тодаргай хууш-лелер азыр чорукту организацыялар турар. Коммунистер штер Барнов, Гухов, Афанасьев болгаш өскелерини комплекслиг бригадалары өк ажылап турарлар. Ол бригадаларын муракчы кижилери И. Галихметов, Э. Зин-кевич, Натпиг-оол, Сат Очур болгаш оон-даа өскелер, күш-ажылга идепкейлиг чорун каргуп, өскелерге үндүрелдиг болуп турарлар.

Ындыг-даа болза шиптирлеттинген, өларын шиптирлээр даш коллектив ажылап турар айтырылалар бисте ам-даа хай. Ылангыда туудугу белек мергежилди инженер-техниктиг кадрлар-биле хандырыл-гас болуустун күжүсү-биле шиптирлен шыдаас бис. Амгы үеде чедир туудуг ергеленин, бүдүрүлгө-техниктиг килдинин начальниктен бисте чок. Туудугулар мастери тускай мергежил чок бооп турар. Бо айты-рыгын шиптирлээрине «Тыва туудуг» прези мынчага чедир дуза көө-гүсүр.

Трестин дузаалар бүдүрүлгелер комбинат бөлүгүн Хову-Аксында участогун багып удуруп турар. Бо дугайында трестин боттуг дузаа база херек бооп турар.

Ам үедө туудугуларын коллективтеринде туудугу хунунге бол-гаш Совет Тыванын 20 чыл оюнга чедипкиниг ужуражыр даш на-рыш калбарып турар. Туудугуларын хууш-лелер бис, республиканын байырламында чедир 15000 мун рубльдин туудуг-монтаж ажыктарын күс-сепин, 1300 дөрбелчин метр чуртталга шөгүн ажыгалга киирери ол бо-луп турар.

В. ГЛАДИЛИН.

«Тыва кобальт» туудугу партком секретары.

Шолбаннарның бирээзи

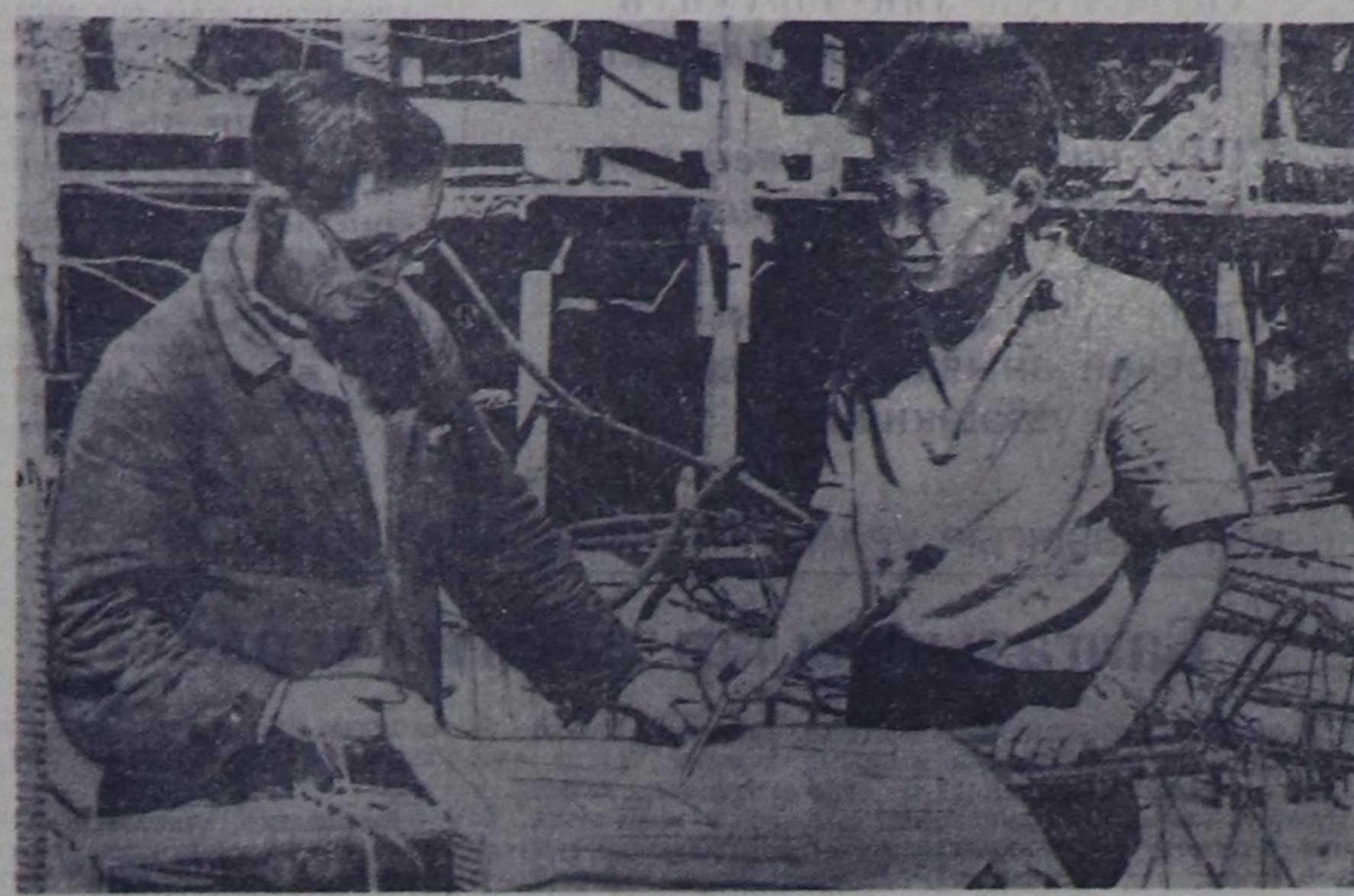
Имир дүмүп келген-де, дээрде чивендизин хай-сылыктарын аразын-дан шолбан чүдөн көсүкү болуп болбай. Ынчаарга муракчыларын шол-баннар деп адаары чап. Бистик «Тыва кобальт» комбинаттын туудуунда ындай шолбаннар эвээш эвээш. Олар колдуунда аныктар. Ындыг шол-баннарның долу эвээш даагызын Анна Хору-мааны, Долган Ник-ныс-ты, Григорий Оюнуни, Во-лодя Русановту, Анато-лий Глуховту, Нина Бо-лованову, Светлана Та-нывасты кирип болур.

Муракчы аныктар-нын бирээзи, Хову-Ак-сынын төп электростан-циязын химия хем-де-ни лабораториясы Свет-лана Танывасты номчу-чуларга жаксы-даа бол-таныштырар бодалым.

1962 чылда ол 10

классы дооскан, элек-тростанциянын лаборан-тызын дузаалчызын-да ажылап берген. Ол чартык чыл четкелер чораша, чогуур шыгал-ган баш чедипкиниг дужаа-гаш, лаборантын хууш-лелерини күүсүдө иргелес. Лаборант болу-ру харысалгалыг амыл. Электростанциянын че-димчилег ажылаарына-га суг эргемок чугула. Химия чег ол сугуну составын шипчилеп тур-ар. Станция чайын хо-нунта-ла 36 тонна суг-ну чарыдаар. Комсо-молчу кыс С. Танывас-тыч сугуну хыналда-зын элзег хитинде кы-лып турар. Элегес хем-ден келген сугда мине-ралдыг дустарын холу-маа бичин-даа бол шы-ыла турар. Чимээ, ма-г-ний дузун бос нотелда-ры чедир кирип болбас.

Н. ОЮН.

Үүрмөктө-чуулар чехтин туудууда ажылап турар туудугуларын бригадир Иргит Менге нандыг бир чаа чүдүлдү эгелеп кылырда участок начальниги азы прораб-биле дугуржуп алыр. Оон база бир сумелжир кижилерини бирээзи туудуг мастери Мам-оол Самдан-чап.

Хунун эгезинде даа, ажал шагы төнөриниң мурунда-даа олар бола сумелжир, аразында дугуржуп чугаалажы бээр.

ЧУРУКТА: Бригадир И. Менге биле туудуг мастери М. Самданчап туудугу схеманы көрүп тур.

Мергежилмге ынак мен

1960 чылда өөренип чоруткаш, 3 чыл болганда, төрөни Тывага техник-туудугу эргеминг наал келген мен. Мээң калы өөредилге доос-кан оруу, украин өөрүм дөгөргөз Ба-рыш Сибирский металлургия завод-тарында, Чаа-Кемеровоун калорон фабрикасында. Ангакс ГЭС-тин, Красноярск ГЭС-тин туудугуларын-де чорутканым. Мени дилээм бугаар «Тыва туудуг» президе чорут-каш. Кызылга чедип келиримге Ак-До-вураттын даг-дугу комбинаттын азы Хову-Аксынын «Тыва кобальт» комбинаттын туудугу, кайнаар чо-руу сен, болуп шилеп ал диген. Трестин кадрлар килдинини началь-нигиге доран харылаан шыдааган мен. Ол ийи туудугуларын кайызын-даа дыка-ла чоруксап тураам. Олар-нын бирээзин шилеп алыр ужурга таварышым. Хундир болгаш, адал соонда чалгаар-ла бирээзин шил-лип аптым.

Өндүр металлургияны Тывада баштайгызы «Тыва кобальт» тууду-гун чорутуп деп билдирешкин бири-валдым. Өөренип чорутурумуң мурун-да Ак-Довуракка туубу заводуга, даш бузар черге, Анигатадан ийи сөөртүр бригадага, чуртталга бажы-нарынга туубу, даш салып, бизан-чылап ийи чыл хире ажылап каан-кан «кырган» туудугу турган мен. Өөредилге дооскан, Ак-Довурактын туудугу мастери күүсүн күүс-кисе. Ынчалза-даа Хову-Аксыга чо-робаным, ол туудугу бүдү соонугу-наам, ол туудугу турар чери сирин чалгаар мен бодуче тырта берген. Ажылаксаам, сөөлүг бир ай студент-тин каникулунуң чүгө ол беш хо-ноон эрттирген, ажылап киркинем мен. Маңа мен дика эки хууш алган. Баштай бир ай хире конторга бүдүрүлгө-техника килдиниге ажыла-лаашай, туудугу нини байдалы-бил, проект-техниктиг документация-лар-биле таныжып алыр мен» туудугу ууртукчулары сүмелэн.

Оон соонда завод туудуу чорудуп турар №1 туудуг участогунда мастер-ден кирген мен. Баштай кыпар чүдү-складны чедир тутчурунга мени то-муйлаан. Ол складты 1963 чылдын октябрыда дооскан, дужааган бис, билеп алган эртемнерини практи-

ка-биле быжылап алырмга эң улуг дузаын мен» бистик участокун на-чалыгын Василий Михайлович Мер-шалов көртүскөн.

Ам үедө нини туудугу ажылы оожум чоруп, ай санымда-ла пазн күүсүстимейби турарын демдегелеп тур мен. Тыва АССР-ниң алдарыг туудугу В. Кунгаанын баштан бригадасы чүдү эртемдер чехтин кор-пустарын туудуп турар. Оларын дүр-гөз туудуу чор ажылын механиза-таттыгында хамаржыр. Ындыг-даа болза мында даш, довурак-ты ажылынар 4-5 метр чалды ажыр хуушкөп үндүр откар ужу-рга таваржып турарлар. Монтегин бри-гадазы үүрмөктө-хоюлгар чехтин кор-пустунда эртен чылдарда мын эвээс кылдыган, донган бетону уу-тук, корпусту «эмип» турар. Ол-ла бригада галерейн бетон колонна-лар белекелетип турар.

Карпостун бригадасы руда склады-ның туудугу кылып, оң чыгылаан кезин доозуп турар. Үүрмөктө-хоюлгар чехтин, №1, №2 галерей-де болгаш руда склады-биле катал бо чылын дужаар ужуражыр бис. За-водтун корпустарын тууду нарын болгаш аңаа ажылаары берге, мас-

терден болгаш ажылынарда туудугу-нуң улуг практиказы негет-тинип турар.

Комбинатты хуусаазында дужа-арын дүргөлдөп даш, туудуга бүгү ажылап механизацыялар, тууду мате-риалдарын түзүлөс чок хандырып чугула. Ындыг турда, шифер, фибро-плит, кадал чехикет Саян ажыр эк-кеп турар материалдар үргүчү че-дишпей турар. Бо чорук туудугу саадалып турар. Бо туудуга тыва спе-циалистер болгаш ажылын анык-тар дыка эвээш. Школарын доо-зукулар маңа ынак профессионал-лап ап болулар. Бистик участок-туң анык монтажирини, дашчылар-ын, бетонщиктер 1963-1964 өөредил-ге чылдында 6-7-8-9 класстары доозуп, дараагында класче шил-чээр. Өөренип алырмга бүгү ар-галар мында аныктарда бар.

Комбинаттын бирги элзег 1965 чылдын төңүзүндө ажылаага кирер, Совет Тыванын өндү металлургия-ны баштайгызы «Тыва кобальт» комбинаттын туудугу кээп ажыла-дарычче анык оолдор, кыстары ча-лап тур бис.

М. САМДАНЧАП,

анык туудугу, мастер.

Оң чуруу Хүндүлөп самбыразында

Чечектеген Совет Тыванын улуг туудугуларын бирээзи «Тыва ко-бальт» туудугу кыш-ажылы оруун эгелеш, азы-бүрү холушак мерге-жилди чедип алган болуп ажылап-тан ханым кижини мен. Оң-биле чугаа-лажып, кылып турар ажылын соон-гач коор дээш, келер үеңиң улуг за-водтарын тууду белек үе бергес бирги участока челе бердим. Ол мен» уулавый ужуражыр келди.

Улуг-даа бүдүрүлгө тууду тур-ар-дыр силер аа Хуну-оол Тумат-ович» деп, оон чугаа эрп ай-тырдым.

Биче эвээс чер болдур ийи. Ру-да казар шактангы белекелениг ал-ды чыл ажыладым. Шахта болу ам-шудулаан, Мен туудуга ажылап тур мен» дидир.

Бүдүрүлгениң дыка хай механиз-мизини ийишчир агар бээр компрес-сор станцияны бо юстүп тур. Хуну-оол Туматович бо станцияны тууду-гунга дашып, шутуктаржы болуп ажылап келген. 1960 чылда оон ажылап турган бригадасы комму-нист күш-ажылы деп атты чедип алган. Ол ат туудугу улам сорук кирген. Хоолында кара мы ат-тык электростанцияның туудугу оң база идепкейлиг киришкен. Оон улуг килериниң тууду мында ховар, бригадир эш Карпов оон ду-гайында мынча дидир: «Бистик ажы-лычыныкыс багыт эвээс ажылап тур-арлар. Ынчалза-даа чамык кижилерин кезеңиң илдең болур чүе-дир. Хуну-оол Туматович биче сет-килди, дынгангыр-даа ажылы-дыр. Өске ажылынар оон үлгөс ап турар.

Туудуга канчаар ажылап келген коммунист күш-ажылың шы-дычызын кызыл дептерингежи, он ажыг хуну-оол бижиктер тодар-гай чугаалап турар. Хуну-оол Туматовичиниң чуруу «Тыва кобальт» туудугу ергеленин Хүндүлөп самбы-разында база астыган. Бодуң ажылап эш Натпиг-оол чед чыл-дын улуг туудууда мыңаар ажылап, коммунизм тургузушкунуңа улу-гуууун кирип турар.

О. КОРОДА.

дирин кезеңиң илдең болур чүе-дир. Хуну-оол Туматович биче сет-килди, дынгангыр-даа ажылы-дыр. Өске ажылынар оон үлгөс ап турар.

Туудуга канчаар ажылап келген коммунист күш-ажылың шы-дычызын кызыл дептерингежи, он ажыг хуну-оол бижиктер тодар-гай чугаалап турар. Хуну-оол Туматовичиниң чуруу «Тыва кобальт» туудугу ергеленин Хүндүлөп самбы-разында база астыган. Бодуң ажылап эш Натпиг-оол чед чыл-дын улуг туудууда мыңаар ажылап, коммунизм тургузушкунуңа улу-гуууун кирип турар.

О. КОРОДА.

Бистик бригадасы коммунист күш-ажылы деп белек атты ты-ысканын бээр үш чыл чедип тур-ар. Коммунист күш-ажылы деп атты анаа-ла тыппып бербей бил-динер. Ындыг белек атты чедип азырын мурунга дыка хай кү-жүсүстү, арга-билдирини харам чокка берген бис. Хамыктын мурун-да кижилдиге ажылыче кол кич-чөгөйни салып, оон бирги черини айтырып кылдыр көрүп келдире. Бистик ол кижилдиге ажылыче канчаар-даа аажок улуг дузаын пар-тия, профсоюз, комсомол органи-зацыялары көртүскөн.

Коммунист күш-ажылы деп белек азынын алдарымын-биле туудуп тур бис. Айың-даа, чылды-даа бүдүрүлгө оонааларын бистик бри-гада күүсүстей барган таварылга турган болза, оон-даа өк кертүл-гөрдүгү болуп ийик бис. Биске барык бүгү Тывадан чатылгар кээп турар. Ол чатылгарын чедипкиниг кү-сөдир төлөдө, хандырылганы өк-жидер чүдүлө.

Р. КОРОВИН,

Хову-Аксыда чааиникчылар бригадасынын бригадир.

Озал-ондакты болдурбас дээш

Бистик Хову-Аксынын «Тыва ко-бальт» комбинатында дыка хай ажылынар ажылап турар. Мында ийи туудугу участогу бар. Ажылын-ниги техника-биле холбашкан чүе болганда, оон күш-ажылының айыл чок чорун нагалаары чугу-ла. Озал-ондакты болуп чоруткан чайлаар дугайында нах сөс чугаа-лаккап, бистик республиканын өскө бүдүрүлгелеринде, туудугуларын-да ажылынар-биле, озал-ондакты чор-чунаа уду амыл чорудуп турар ту-дук эртемчилер-биле дуржугам сол-чуп, сумеленикээр мен. Ынчалза-даа бо уаада мен ажылынын дуржуга-лы бичик четтикедим. Ону дараа-зында бижиктир олардым мен.

Ажылынын бертин-бемел, озал-ондан болуп чоруткан камагалар кел-генин дугайында бижиге артын эвээс болур.

Комбинаттын туудугу участогунда эртен чылдын 8 ажылын ажыг үе-зинде озал-ондан таварышкан. Оон иштинде өлүмүг таварылга база болган. Бо чимек болза, бистик туудугу участогунда ажылычыны болуп болгу деп айылдыг чоруткан нагалаарынын, оларын өөрдөп сур-

гаарын, ажылы кошкан тургустун-гайын тодаргай херечиле турар-дыр. Оон түннелинде 141 кижини хуну ажылап чокка халас барган. Ам чыл эгезинден тура бо үеде чедир 5 киж айылга таварышкан. Моон белин 78 ажыг хуну игараан. Оода бо чылын болган беш таварылганы анализеп көрөш, чамдын түннелерин үндүрүп болур. Чүл дие, бирээде, бистик ажылычынын ортузунда айылдыг, озал-ондакты чоруткан баш уду нагалаарынын өөрдилгези аажок четпес тургустунган, ийи, тус-тус мастериңн ажылы кошкан. Бир эвээс ажылын кижин боду өваар-чыла чок болуп болгаш мастери оларын хайгааравас болза, ындай та-варылгалар хаа эвээс болуру чугаа-ган. Озал-ондакты чорукту болдур-бас дээш туудугу кижин буруу дем-семир ужурулуг.

Айылдыг, озал-ондакты таварыл-галарын болдурбас дээш, бис улуг ажылыны ылып турар бис. Хун буру таварышкы дег озалдыг чоруткан канчаар нагалаарын дугайында тус-кай кинжукчулардын ажылычынарга көргүзүп турар. Ынчалза-даа чамык-та орта эвээш ажылычынар кээп тур-ар бисте «Фотелаз» деп шүгүмчү-лөдиг хана солуну үнүп турар. Айылдыг чоруткан нагалаарын туудугу ажылычынын ол солунга шү-гүмчүлөп келген бис. Ындыг шүгүм-чүлөдиг хана солуну дээш мынша эсне-даа көргүзүп материалдары бис-тик ажылычына дузаалап турары чугаажык. Ажылычынар ортузунга тайылбыр ажылын чорударына обл-профсоюзленин штаттан дашаар инструкторлары И. Белобородов, В. Тичев, Л. Ашлайов олар идеп-кейлиг кирип келген. Чедир кыл-дымайын турар ажылаар бисте ам-даа хай. Ол четпестерин чокку үеде чалгадыры—бистик соорулгавыс бо-лур.

О. БАРТАН.

Техниканың айыл чок чорутуу талазы-биле инженер.

ХАНДЫР САЙГАРЫП КӨӨР БОЛЗА...

Бистик республика алдарыг че-ди чылдын ийи шалычы туудугу-«Тыва даг-дугу» болгаш «Тыва ко-бальт» комбинаттары туудугуларын номчукчу буруу эки билер-де болгай. Ол туудугуларын бирээзи «Тыва даг-дугу» комбинаттын бирги элзег техниктиг шенделде ажылап турар. Ынчаарга оон эки «Тыва ко-бальт» комбинатты келир чылын—чедир чылдын соолугу чылдын төңү-зүндө ажылаага киирер.

Тывада өлүг металлургияны баштайгызын ол туудуг ам кайы хире чоруп турары номчукчуларга соонугулаансыг тур бис. «Тыва ко-бальт» комбинаттын туудугуларын-де Элегес бажында экижер, арга-лар аркында Аламы, Устур Хову-Аксы деп аазар ажылын суурлары чаптып чорутулаан. Мында бистик чуртувустун бүгү булуңдарында че-ди келген ажылычыныкы, албай-аахчыларын, инженер-техниктиг ажылаачыларын ажи-тоолерин өө-редир 8-ки, 11-ги класстарыг болгаш ажылычыныкы кезеңиң шко-лазы—үш школар ажылап турар болгаш чуртталганың хай калт ийи, даш бажылары, аш-чечениң, үлө-пүр бараанынын магазини, ки-ноотер, эмнелге, электростанция, уурларын албан черлери ажылап

турар—кижини хергелениг мында чүч чок дээр!

Төрөн чуртка чугула продукцияны бүдүрүп бээр ужурап комбинаттын туудугуларын талазында туудугу дүргелеринге бүт-ле таарымчалыг байдалар бар. Мында туудуга хер-рект асир-бетон кылгыларын бүдү-рер завод бар. Бажычынын экик, кистиктары, сонга, хаалгаларын, шалзын бүдүрүп турар етолар, мас-теринге база бар. Чалгыс сөс-биле чугаалаарга, туудуга херектиг бүгү материалдарын белекел турар дуза-лар бүдүрүлгелерин комбинатты бү-дүр-биле ажылаа турар. Бүгү туудугуң ажил-чорудуларын башка-рын, туудугуларын күш-ажылын ор-ганизацыялар турар «Тыва кобальт» туудугу ергелди, үлөтүр парткому, профсоюзлениң туудуг комитети, ком-сомол комитетин база ажылап турар.

Ындыг-даа болза, үлөтүрүн-даа, чуртталганың-даа тууду мында тер-мин оожум чоруп турар. Бо туудугу эгеленден бээр ам барык алдым—чедир чыл чеккен. Комбинатты 1963

чылдын төңүзүндө ажылап турар бүдүрүлгө кылдыр дужаар деп чажы-гың доктааткан хуусаазын мында үндүрүлгөдүрүлгө эгелеш, ажылычы-нара чедир шупту кижин билеп тур-ар. Туудугу ергеленин №1 туудугу участогунун бажынын эжинде мында деп бижик каан!

«Эштер туудугулар! «Тыва ко-бальт» комбинатты 1965 чылда ажы-галга кирээлиңер! 1964 чылда кыл-дыр 731 мун рубльдин туудуг-монтаж ажылаарын декабрь 25-ке чедир күс-селенилгээр!»

Бо чорук туудугуларын шудугу күш-ажылы сорук кирип турар. Туудугуларын ычтанган бо туудуга бо чылын ажылаага киирер. 10 ажи-объектилерин туудуу доозар дээш кызымаккай ажылап турар. Бо хуу-кемге чедир туудугулар мында 16 квартиралыг 2 чуртталга бажынын, 100 олуттуг етолованын, 50 тонна эл доулар холодильниктиң туудуу доосканнар. 50 орунуг эмнелениң инфекция болгаш ажал-агый кор-пустарын доозуп турарлар. Өске туудугулар, оларын иштинде «Тыва кобальт» комбинаттын кол корпу-зун, үүрмөктө-хоюлгар чехтин, чү-гүл шетини, руда складын, №1—2 галерейлерин туудугулар чоруп ту-рар.

Ындыг-даа болза, бо туудугуларын темпизин көчүрүп оожум. Моон кол чылдагыны чүдө деп чүвени тыва-рын орадааштырар.

Маңа челе берген кижиге хамык-кы мурунда билдире бээр чүе болза, бо улуг туудуга ажылап тур-ар партия, профсоюз болгаш ком-сомол организацыяларын талазын-да кижилер-биле ажылың кошкаа-болуп турар. Мында ажилчы чон-пар-нын амгы үедиги кайгамчык шим-чээшкени—коммунист эл-биле чурттаар, ажылаар дээш шимчээш-кени калбарбаан. Оон уламандан му-рунда маңа коммунист күш-ажылы-дын дээш демисеги турган чөм-чөл бригадалар дүшкөн.

Туудугуларын комплекслиг бри-гадаарын аразында социалист чарыштын түннелни үргүлүп үндүрүп, муракчыларын, чилерди, оларын шаңна демдегээр ажылап профес-

участоктарын, чехтерин боттары-га алган хууш-лелерин болгаш бүдү-рүлгө планирны канчаар күсүстенин түннелни чугаалашкан хууш-ларын көчүрү ховар чорудуп турар.

Бо улуг болгаш чугула туудуга масса-политиктиг ажал сула тур-густунан, туудугу канчыг-даа участо-гуна барган, лекция, беседа болгаш өскө тайылбыр-массалыг ажилар ка-лап чоруп турарын тургузарга, ажилчылар колдуула-ла «сылыг ажылаар чок деп харылаар. Лек-цияларын, беселаларын партком, «Билет» нинтелиниң бөдүр бри-гадаар ажи-биле кошхак организа-цыялар турар.

Коску агитацияны мында база кос-как тургустун. Коргузуп самбыра-ла тус-тус бригадаларын, участо-ктарын ажылын көргүзүлгени чуртагаларын аскан-даа болза, чогул кайы айла, кварталга деп чүе билдирим. Чалгыс сөс-биле чугаа-лаарга, коску агитация ажылап чекер кырында түннел-биле дүш-пөй турар.

Туудуг-монтаж ажылынын 5 ай-ларда планын «Тыва кобальт» туудугу ергелди керээс дугаар туудугу органи-зацыяларын ажи-биле 532 хуу, а бодуңчу күш-биле 645 хуу күсүст-кен. Ынчаарга чуртталга шөлүң ажылаага киирериниң планын чүдө 58,6 хуу күсүсткен.

Оон мыңай «Тыва кобальт» туудуга партком, туудугу ергелди чугула туудугу белек мергежилди туудугу каарлар-биле, ылангы инженер-тех-никтиг кадрлар-биле быжылаар, туудугу участогунда күш-ажылы ор-ганизацыяларын экижер даш ботту хемчегер албай турар. Бо чугула туудугуң ажилчы чорудуп турар «Тыва кобальт» туудугу ергеленин начальниги, бүдүрүлгө-техниктиг килдиниң начальниги он үеңиң иш-тинде чок турган. Оон туржук №1 үлөтүр-туудугу участогунун начальни-гин хууш-лелени бо туудуга чаа келген анык прораб эш В. Кайла-лаа удуруп, участока туудугуларын күш-ажылын шим организа-цыялаштырар. Бо туудуга хай күш уулар аар ажылынын механиза-та-лазы-биле байдал база дыка бай.

туруп турар үлөтүрүн-даа, чурттал-ганын-даа, култур-амыралыг-даа туудугуларды үрей кылынык-тын, туудугу материалдарын тогелээр чоруктар дыка хай болуп үргүлүлө-турар. Бо дугайын мындай чижектер-биле көргүзүп болур.

Тус-тус объектилерге барып, ажы-лаң шынырын көрүп, ажилчынар-биле чугаалажырга, мындай четпес-тер илереп турар. Баштай-ла барган черини №1 туудугу объектинин ажи-лычынын чугаалажыры-биле, үлө-пүр участогу дээр. Ол—ам туттунуп турар улуг бүдүрүлгөн шынаа-ла тову.

Эргижир берген лозунгар аскан, адакы кады болба соңгаларыг улуг туудуг—ол ооба административ-тиг хандырылга корнуу. Ында №1 туудугу участогунуң конторазы турар. Ол чедир кылдымал, шаараш ияттар кеткен хевээр. Моңу чыл чыл муру-нуга туудугу эгелеш. Ол бажынын туудуу барык доостур чыгач келгенде, билдирим чылдаган-биле соксалды каан. 1963 чылдын дугурун-да ани-кал-лаа дөгөзү. Чаа туудугу хайла-рып корбон-ла. Оон чүч болганлы-кың—деп, номчукчу айтыр бээр чалдаас. Бүдүн чылда оон иш-тинде хоругчү чүе артыла. Бизин чаа дээрда белем кылгыш, кадал каан эаэстри ууаазынырын шуптууң хоора сол алган барган. Ол улуг ба-жыдын чарты кылырынга ам 28 муң рубль негетиниң келген. «Тыва ко-бальт» комбинаттын үүрмөктө-хоюл-лаар чегинге эркен чылдарда Миха-ил Чертыгашевтиң бригадасы дээш өскө-даа бригадалар ажылап тур-ган. Удуртукчу штериниң талазында кандай-даа контроль, негелде чок чо-руктун түннелинде, бо чугула болгаш улуг туудугу кылды турган ажилчы-нар хой үрей кылышынырын бол-дурга, элени чоруп каан. Чехтин фундаментиңи, хандыларын кышкы соок үеде уула каамакчыны түн-нели, ийи улуг хана боду-ла бусту-турар апарган. Руда складын ко-лолалары (чалгылары) бар ийиңе 20 сентиметр чая салгыны. Склад-ма

